

Gálvez, P. i López, A. (2021). 8 hores. El Noi del Sucre i la vaga de La Canadenca. Pagès Editors

ANDRÉS PLA GÁLVEZ

Professor d'Història i Geografia

andresplagalvez@gmail.com

El còmic presenta de manera sintètica i atractiva informació que en molts casos pot ser d'una qualitat indiscutible. En el cas de l'ensenyament i aprenentatge de la història trobem nombrosos títols amb una utilitat didàctica inqüestionable. Per esmentar-ne alguns exemples, hi podem trobar la crua narració de l'holocaust a *Maus*, d'Art Spiegelman; la revolució islamista de l'Iran vista amb perspectiva de gènere a *Persèpolis*, de Marjane Satrapi, o la magnífica representació del feudalisme i de l'edat mitjana a *Les Tours de Bois-Maury*, de Hermann. El còmic que ens incumbeix avui és una proposta feta a casa nostra que narra amb rigor i de manera atractiva uns esdeveniments clau per entendre la història recent de Catalunya i Espanya.

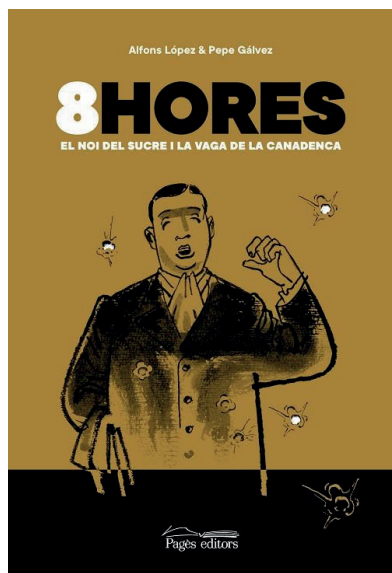
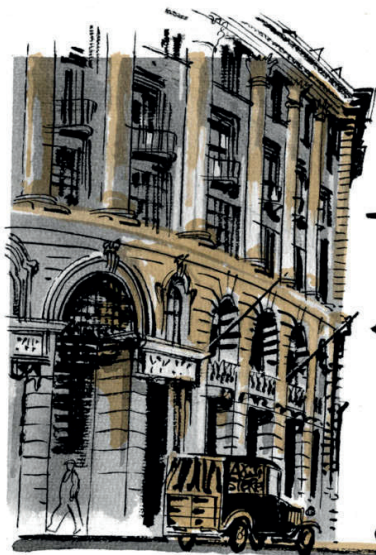

Figura 1. Coberta del còmic: 8 hores...

LA SOLUCIÓ AL CONFLICTE SEMBLAVA A PROP? QUAN EL GERENT DE L'EMPRESA VA RECONÈixer QUE LES DEMANDES OBRERES EREN JUSTES, PERO EL 16 DE DESEMBRE LA CENTRAL DE LONDRES VA MANIFESTAR QUE:

"LA COMPANIA NO ESTÀ DISPOSADA A PERMETRE QUE ELS SEUS OBRERS LI DICTIN ELS JORNALS QUE HA DE PAGAR."

(LONDRES, SEU DEL CANADIAN BANK OF COMMERCE.)

COM A RESPOSTA, EL DIA 17 ES PROCLAMA LA VAGA GENERAL A LLEIDA I ES REALITZA UN GRAN MITING A LA CAPITAL DE LA PROVINCIA ON INTERVIUQUE SALVADOR SEGUÉ.

"VOSTRA LLUITA ES LA NOSTRA, LA DE TOTA LA CLASSE OBRERA, TENIU EL SUPORT DE LA CONFEDERACIO EN PLE PER GUANYAR AQUESTA VAGA."

LA VAGA GENERAL ES VA AIXEGAR, PERO EL CONFLICTE A CAMARASA VA CONTINUAR.

Figura 2. Pàgina interior del còmic.

A 8 hores. *El Noi del Sucre i la vaga de La Canadencia*, Alfons López en l'apartat gràfic i Pepe Gálvez al guió ens ofereixen tota una lliçó, no només d'història, també de com explicar-la. Ens situem a la Catalunya del primer quart del segle xx, en què la convulsió política i els aires de canvi social eren molt presents. Com indica el títol, els protagonistes d'aquest relat són Salvador Seguí, *el Noi del Sucre*, la vaga de La Canadencia i tot el conjunt de la societat catalana del moment, que es veurà implicada en aquests esdeveniments. Així doncs, es tracta d'una obra adient per treballar els continguts curriculars de l'àmbit social de quart d'ESO, des d'un enfocament que, *a priori*, pretén ser més atractiu per a l'alumnat.

Un dels esmentats autors d'aquest còmic és el periodista i dibuixant Alfons López (1950), amb una àmplia trajectòria al camp de l'humor gràfic i del còmic espanyol. Ha col·laborat en publicacions del TBO, a l'editorial Bruguera o a la revista *Cimoc* entres d'altres. També va participar en la creació de la revista *Botifarra!* (1975-1987), en què es feia anàlisi periodística amb format còmic. D'altra banda, als guions hi tenim Pepe Gálvez (1950), economista de formació i també guionista i sindicalista. Fa més de trenta anys que es dedica a la divulgació del còmic, i ha escrit diversos llibres sobre el tema i ha col·laborat en el comissariat de diferents exposicions relacionades amb el mitjà (Gálvez i López, 2021).

L'estructura d'aquesta obra està plantejada perquè el lector es pugui situar en el context històric que narra i comprendre'l. El còmic arrenca amb l'assassinat de Seguí i a partir d'aquí retrocedeix per explicar la història des de l'inici. Podríem identificar-ne tres parts. La primera narra la joventut del Noi del Sucre. Una segona, on està el gruix de l'obra, explica el desenvolupament de la vaga de La Canadencia. I la tercera, a mode de conclusió, presenta les conseqüències d'aquesta vaga i com la convulsió política i social no va acabar amb ella. Tot i assolir, en teoria, la jornada laboral de vuit hores, a la pràctica els abusos empresarials no van cessar i la mesura no es va fer efectiva ni immediatament ni a tot arreu. Per tant, les raons per lluitar pels drets de la classe treballadora no van desaparèixer.

L'esperit didàctic del còmic queda palès en les pàgines dedicades a explicar el context històric que els autors intercalen entre les diferents parts. Encara que l'obra no ha estat pensada per treballar-la a l'aula, grà-

cies a aquestes parts, el seu valor com a recurs didàctic es fa més evident. Així doncs, en aquestes pàgines, s'expliquen, de forma breu però concisa, esdeveniments d'abast global com la Primera Guerra Mundial o la Revolució Russa; fites locals com la fundació de la CNT, el Congrés de Sants o la creació de la Mancomunitat, i també notes bibliogràfiques breus dels personatges històrics que apareixen en el relat. A mode de material extra, el llibre inclou una petita cronologia d'esdeveniments contemporanis a la vida de Salvador Seguí (d'utilitat per treballar la sincronia històrica i visualitzar el context polític, social i cultural en el seu conjunt) i unes referències bibliogràfiques per aprofundir en el tema. Per acabar, Pepe Gálvez ens ofereix un epíleg que connecta els esdeveniments narrats al còmic amb l'actualitat, en què demostra d'aquesta manera la utilitat del coneixement històric per comprendre la nostra contemporaneïtat. Per això, aquesta és una de les raons de l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials.

Aquest còmic pot esdevenir un bon material per treballar a les aules de secundària. Primerament, es tracta d'una obra assequible per a lectors i lectores adolescents. El discurs narratiu és clar i molt senzill de seguir. No cal llegir entre línies. Explica el que vol explicar i es nota que hi ha un gran interès per part de l'autor que tothom el pugui entendre. En altres paraules, no cal ser un gran coneixedor del moviment sindical de principis del segle xx per seguir-ne el fil, ans al contrari, és un material idoni per fer una primera aproximació a aquest període. D'altra banda, cal valorar positivament el fet que estigui escrit en català. No és gens habitual trobar còmics escrits en la nostra llengua, fins i tot cada cop costa més trobar traduccions de títols més enllà dels grans clàssics juvenils. És d'agrair que el personal docent tinguem a la nostra disposició materials en la llengua vehicular. L'aposta que ha fet Pagès Editors amb la col·lecció Dobletinta per impulsar el còmic en català és tan valenta com necessària.

Pel que fa a la part gràfica, és on potser l'obra perd una mica l'atractiu per a lectors i lectores joves. El dibuix de López, tot i tenir una qualitat indiscutible, és d'aquell que podríem anomenar de la vella escola. No és el dibuix a què un lector de còmic adolescent està acostumat. Nogensmenys, aquesta «feblesa» pot convertir-se en una oportunitat si el docent

la sap conduir bé. D'una banda, que el dibuix sigui diferent del que podem trobar als productes d'entreteniment més estesos entre el jovent, com poden ser els manga o el còmic de superherois, pot ser útil perquè l'alumnat diferenciï entre el que és material per a l'aprenentatge i el que és material d'entreteniment. D'altra banda, educar l'alumnat perquè sàpiga apreciar altres expressions artístiques que no siguin aquelles a les quals estan més acostumats també és un deure que tenim com a docents. Gràcies a la interacció entre text i imatge, el còmic pot ser un gran recurs per generar interès per la història i d'alguna manera suavitzar-ne els continguts. Aquest ús del llenguatge, que barreja elements icònics i text escrit, fa que el procés d'aprenentatge es pugui viure com un divertiment però que alhora desenvolupi la capacitat crítica. Moltes vegades cal saber llegir tant el text com les imatges per captar la informació que l'autor vol transmetre (Hernández, 2015). Això fa que, contràriament al que hom pot pensar, la lectura del còmic requereixi una concentració que podríem qualificar com a doble, ja que cal llegir text i imatge.

Per concretar, proposarem una activitat didàctica que es podria realitzar amb el suport d'aquest còmic. Després que cada alumne n'hagués fet una primera lectura autònoma a casa, es podria treballar a l'aula proposant un debat sobre la reivindicació sindical i el seu paper en la història. Aquesta obra és una bona eina per entendre la idea de classe social i de lluita de classes, conceptes clau per comprendre molts dels esdeveniments polítics del segle xx que van ser fruit de l'antagonisme entre els interessos de la burgesia i de la classe treballadora. En aquest debat es podria proposar que l'alumnat identifiqués els interessos d'una i altra classe, inclús derivar en un joc de rol, en què per grups haguessin de defensar els interessos de la patronal per un costat i dels sindicalistes per l'altre. Per preparar aquest debat primer caldria que l'alumnat treballés l'obra fent esquemes, mapes conceptuals, línies del temps, etc. Totes aquestes eines, com ens diu Dolors Quinquer (2004), són clau en l'aprenentatge de la història des d'una perspectiva competencial.

En conclusió, el còmic en general pot ser una eina didàctica tan vàlida com qualsevol altre producte cultural. Dependrà sempre del rigor i de la documentació amb què s'hagi escrit. En aquest cas en concret ens tro-

bem amb un material idoni perquè l'alumnat faci una aproximació amb mirada crítica a aquest moment històric, sovint confús, però que és clau per entendre els grans esdeveniments del segle xx català i espanyol als quals va precedir. I és que tant la Guerra Civil com la dictadura franquista van ser fruit d'aquest antagonisme de classe no resolt, en què les elits van condemnar un poble a l'opressió i a la misèria per tal de no perdre els seus privilegis. Una explicació que cal no perdre de vista en l'ensenyament d'aquest període.

Referències:

- HERNÁNDEZ REYES, A. (2015). «Alix. El niño griego». La obra de Jaques Martin como recurso didáctico en la enseñanza de la historia antigua». *Boletín Millares Carlo*, 31, 130-140. <<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5976652>>
- QUINQUER VILAMITJANA, D. (2004). «Estrategias metodológicas para enseñar y aprender ciencias sociales: interacción, cooperación y participación». *Iber: Didáctica de Las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, 40, 7-22.